

Буряагчид үнэн

СССР-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

1960 оной августын 21, воскресени Сан 20 мүнгэн

Замбуулиной дайны шэнжэлхэ түсбүүдэй ёһоор, 1960 оной августын 19-дэ Советскэ Союз дотор хоёрдохи замбуулиной онгосо табигдажа, Газарые тойрон дабахса замда гаргагдаа. Саашаада замбуулиной дайда соогуур нийлэхэ хүнэй ажамидаралые, тэршэлэн нийлэхээ тэрэнэй аюулгүй байлгыне, Газар дээрэ һөөргөө бусажа ерэлгыне хангаха түхээрэлгыне улам нарижуулаха гол зорилготойгоор энэ онгосо табигдана байна.

Бүхэ шухала юмээр хангагдаһан кабинэ соонь, хожомоо һуужа нийлэхэ хүнэй орондо туршалга гараха амитад, тэрэ тоодо «Стрелка», «Белка» гэжэ нэрэгэй хоёр нохой бин.

Газарые тойрон дабахса онгосын нийлэхэ үелэ хэдэ хэдэн медико-биологическа туршалганууд хэгдэхээр, замбуулиной дайдые шэнжэлхэ научна программа бэлүүлэгдэхээр хараалагданхай.

Советскэ хоёрдохи онгосо-одон 320 шахуу километр дээгүүр нийлэхээр замда оруулагданхай байна.

Энэ онгосо түрүүшээр 90,6 минутын турша соо Газарые тойродог байха, тэрэнэй замай экваторһаа хадууралган 65 градус байха. Онгосо-одонхой шэгнүүрине ябуулагша-ракетын һүүлшын шатагуйгөөр 4600 килограмм болоно.

19,995 мегагерц частотагаар хүдэлдэг «Сигнал» гэжэ радиопередатчик, туршалгын амитадай ямараар нийлэхэ ябаһан, мүн онгосо дээрэ тодлогдоһон бүхэ системын ямараар хүдэлдэг тухай Газарта дамжуулан мэдээсэжэ байха радиотелеметрическа аппаратура онгосо-одон дээрэ тодлогдоһонхой.

Онгосо-одон дээрэ һуулгагдаһан амитадай ямараар нийлэхэ ябаһанай хойноһоо ажаглаха радиотелевизионно түхээрэлгэ тэндэнь тодлогдоһон байна.

Онгосо-одон дээрэ тодлогдоһон түхээрэлгэнүүдэй яһала һайнаар хүдэлжэ байһынь даб дээрэ абтаһан мэдээнүүд харуулжа үгөө.

Онгосо-одонхой ямар районууд дээгүүр нийлэхэ гараха байһаниинь (Москвагай сагаар) доро заагдана:

Рим—14 час 49 минутада, Москва—14 час 55 минутада, Благоевскенск—15 час 07 минутада, Токио—15 час 12 минутада, Веллингтон—15 час 35 минутада, Рио-де-Жанейро—16 час 01 минутада, Париж—16 час 22 минутада, Ленинград—16 час 28 минутада, Эрхүү—16 час 38 минутада, Шанхай—16 час 44 минутада, Сидней—17 час 04 минутада, Сант-Яго—17 час 28 минутада, Осло—17 час 58 минутада, Новосибирск—18 час 08 минутада, Ханой—18 час 18 минутада.

Америкын лётчик-тагнуулшан Френсис Г. Пауэрсые гэмнэнэн уголовно хэрэгээр боложо байһан сүүд

СССР-эй Верховно Сүүдэй Сэрэгэй Шинэ 1960 оной августын 19-нэй заседани

Лётчик-тагнуулшан Френсис Г. Пауэрсые гэмнэнэн уголовно хэрэгээр сүүд Москвада Союзийн шангай Колонно зал соо 19-дэ үргэлжлөө.

Энэ хиндэ түрүүлгэжэ—Верховно Сүүдэй Сэрэгэй түрүүлгэжэ юстициин генерал-лейтенант В. В. Борисоглебов хабараһан хүнүүдтэ судалтайгаар хандаба: сүүдэдэ нэмэхэ юмэн байһан ямар нэгэн зууршалгагүй. Гүрэнэй талаһаа гэмнэнэн мат болон сүүдүүлэгшэ зүгһөө асуудалай, зүүр-

шалгын үгы байһан тухай харюу абахаада сүүдэй мүрдэлгэ дүүрбэб гэжэ түрүүлгэжэ сонсохобо.

Гүрэнэй талаһаа гэмнэнгэ СССР-эй Генеральна прокурор юстициин Гүрэнэй бодото советник Р. А. Руденкин гэмнэлгын үгэ, Москва хотын адвокатуудай коллегийн гэшүүн — адвокат Н. И. Гриневой үмөөрэлгын үгэ сүүд шагнаба.

Удаань сүүдүүлэгшэ Френсис Г. Пауэрс һүүлшынгээ үгэ хэлбэр. 12 час 50 минутада сүүд приговор гаргахаяа зал сооһоо гаража ошо-бо.

аэродромдо бууха гэнэн даалгабарин полковник Шелтоһоо Пауэрс 1960 оной майн 1-нэй һүни абһан байгаа. Иймэ даалгабаритай Пауэрс бүри 1958 ондо танилсаһан юм.

Советскэ Союзай газар дээгүүр нийлэхэ зуураа, Шелтоһоо үгэһэн даалгабарин ёһоор хүдэлжэ байһан ССР Союзай агаарһаа хамгаалха радиолокационно станцинуудай хүдэлмэрине тэмдэглэжэ абаха аэрофотообуулгабарин хэжэ тусгаар аппаратурануудые заагданхай газарнуудта хүдэлгэхэ байһан юм. Американска тагнуулай уридшалан заһанай ёһоор Пауэрс хоёр юмэндэ онсо анхаралаа табиха ёһотой байгаа: тэдэнэй нэгэниинь—ракетэ табиха стартова талмайнууд, нүгөөдэн—онсо шухала сэрэгэй объектуудай байрлаһан газарнууд болоно.

зай топографическа картанууд, гал түлхис, сигнал үгэхэ хэрэгсэлүүд, электрофонарь, компас, хюрөө; эдээнэй концентратууд, эм, 7500 түхэриг совет мунгэн, алтан монсдууд, бэйлэгүүд, гарай часууд гэхэ мэтын үнэтэ зүйлнүүд Пауэрсһаа хуража абтаһан байгаа. Хэрбээ «У-2» самолёдой ССР Союзай газар дээрэ буугаад байгаа һаань, совет хүнүүдые худалдажа абахын тулада мунгэ болон эдэ үнэтэ зүйлнүүдые хэрэглэхэ байгаа гэжэ Пауэрс мүшхэбэрнөө хэлэһэн байна.

Байгша оной майн 1-дэ Америкын Холбоото Штадуудай агаарай сэрэгэй хүснүүдтэ хабаатый байһан самолёдые советскэ ракетнэ подразделениин унагаһанине баталһан бусад баримтанууд Верховно Сүүдэй Сэрэгэй коллегийн сүүдэй заседани дээрэ шүүжэ шэнжэлэгдэжэ үзэгдөө.

мэдэрэгдэн гол ёһые гэмтэ ёһоор эбдэнэн ябадал болоно гэжэ хараадаа абана. Агаарта нийлэхэ гуримшуулха тухай 1919 оной октябрийн 13-да Парижда баталагданхай хэлсэсээр, мүн хожомын баталагданхай уласхоорондын хэдэн хэлсээнүүдээр баталдагданхай энэ гол ёһон элдэб гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо ССР Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай национальна хуули ёһон дотор мүн тэ мэдэрэгдэн сонсохогодон байха юм. Уласхоорондын харилсаануудай энэ нангин, хүдэлгэжэ гүл ёһые эбдэнэн ушар мүнөөнэй эрх байдалда бүгдэнитын эб найрамдалда, арадуудай аюулгүй байдалда гай түбэг сэхээр татана гэшэ.

бүхэ арадуудта үзэн ядагдадаг, уршагта «хүйтэн дайнай» политикые хэрэгээр зорилгоор дээдэ тусаалтантай Париждахи зүблөөе таһалдуулын тулада Америкын Холбоото Штадуудай хархис этгээдүүдээр зориута бэлдэхэгдэн байгаа гэжэ хожомын болоһон ушарнууд гэршэлэн харуулаа.

Советскэ Союзтай хүрнэ гүрэнүүдэй газар дээрэ, тэрэ тоодо Турциин, Иранай, Пакистанай, Норвегийн газар дээрэ байгуулагданхай сэрэгэй базанууд болон аэродромуудые Америкын Холбоото Штадуудай эзэрхэг түрмхэй зорилгоор хэрэглэжэ һаань, тагнуул хэһын тулада абһан даалгабаринуудаа Пауэрс дүүргэжэ шадахайгүй байгаа гэжэ Советскэ Союзай Верховно Сүүдэй Сэрэгэй Коллеги элрүүлэн тодорхойлоо.

ШИЙДХЭБЭРИ

Союзай Верховно Сүүдэй коллегийн түрүүлгэжэ—Сэрэгэй түрүүлгэжэ юстициин генерал-лейтенант Борисоглебов. В. болон арадай засадательн коллегийн генерал-майор Д. З. авиациин генерал-майор А. И., секретарь-заарай албанай майор Афанасий В. составтайгаар, гүрэнэй гэмнэгшэ—ССР Союзай Генерал-прокурор юстициин гүрэнэй советник Руденко Р. А.,

тухай, 1960 оной майн 1-дэ СССР-эй агаарай дайлада нэбтэрэн орохо ябадалтай дашарамданхай ушар байдалнууд тухай сүүдүүлэгшэ Пауэрс сүүдэй заседани дээрэ мүшхэбэрэ дэлгэрэнгүйгээр үгөө.

Американска сэрэгтэ һайн дураараа алба хэхээ 1950 ондо Пауэрс орожо, агаарай сэрэгэй хүснүүдэй бургуули дүүргээд, Америкын Холбоото Штадуудай агаарай сэрэгэй элдэб базануудта сэрэгэй ахалгаш лейтенант зэргэгэй лётчигоор алба хээ.

Пауэрса үгтэһэн гэмтэ даалгабарине сүүдүүлэгшэ бэлүүлгээ гэжэ хэрэг соо хабсаргагдаһан бодос баримтанууд тодоруулаба.

Пакистандахи Пешавар аэродромһоо нийлэхэ гараад, Пауэрс Афганистанай, удаань Советскэ Союзай газар дээгүүр тэрэндэ заагданхай маршрудаар 2 мянган километр нийлэхэһинь Пауэрсын мэдэрэгдэнгэ гадна, «У-2» самолёдой бутархай сооһоо олдожо, сүүдэй үзэмжэдэ табигданхай нийлэхэһинь американска карта дээрэ «10-10» подразделениин штурман майор Дулакиин зураһан маршрудаар, мүн тэршэлэн самолёдоороо нийлэхэ ябах үсөө агаарһаа ажаглажа, ССР Союзай ороноо хамгаалха шухала объектуудые маршрутна карта дээрэ Пауэрсын хэһэн бэшэг тэмдэгүүдээр баталагдаба.

Ямар гүрэндэ хабаатый байһынь тодоруулаха илгарбанин тэмдэгэй унагагданхай самолётодо угы байбашы һаань, бута сонхогодон самолёдой үлгэдэлнүүдые, тэрэн соо байһан аппаратурануудые экспертизууд шэнжэлжэ үзөөд байхаада, «У-2» гэжэ абһанһаа түргөөр нийлэхэ тагнуул хэхэ түхэлэй нэгэ турбореактивна двигателтей американска «Локхид» фирмын самолёт мүн гэжэ тобиолол хээ.

Сэрэгэй техникын угаа хээр хүгжэһэн, зарим гүрэнүүдэй атомна болон водородно эбсэгүүдтэй, тэдэнине хүрэхэ газар хүртэрнэ түргөөр эльгэжэ шадаха арга боломжотой болоод байһан мүнөөнэй эрх байдалда Советскэ Союзай газар дээгүүр сэрэгэй тагнуулай-самолёдой нийлэхэ сэрэгэй долбоолтын хэлгэхын урда тээхэнэ бэлүүлгэ-дэжые магадгүй. Советскэ Союз дотор эртэннэй тодолон олоһон юмэнүүдтэ бомбонуудые хаяжа шадахаар ходоодо бэлэн байдаг. Америкын Холбоото Штадуудай бомбардировщикууд—самолёдуудай водородно бомбонуудые тээгээд, агаарта ходоодо нийлэхэ ябадал тухай Америкын генералнуудай мэдүүлгэ нимэ оршон байдалда энэ аюул буришые эхэ болоно гэшэ.

Америкын Холбоото Штадуудай правительство хадаа хоёр талын сэрэгэй хэлсээнүүдэй ёһоор, Турци, Иран, Пакистан, Норвеги болон бусад гүрэнүүдые уялалаад, ехэ аюултай хорото аашануудые хэһын тулада тэдэнэй газар дээрэ сэрэгэй базануудые байгуулаа, Советскэ Союзта эсэргүүцээр хэгдэнэн эзэрхэг түрмхэй ябуулгада эдэ гүрэнүүдые хабаадаһагшадын болгоо гэжэ Пауэрсын нийлэхэ гэршэлжэ үгбэ.

Дээгүүр нийлэхэ самолёдуудые жолоодожо, тусгаар тагнуулай даалгабар дүүргэхын тулада Пауэрс 1956 ондо Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаанаар хүлэнэй албанда ороһон байна.

Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай хоёр жэлэй болзоороо нууса хэлсээ баталһанай удаа тагнуул хэһэнэй түлөө Пауэрс ехэ садин — 2500 доллар һара бүхэндэ абадаг болоһон юм. Тусхай бэлдэхэл гаргаһан удаа Алан городой (Турци) шадар оршодог Инджирлик гэжэ американо-турецкэ сэрэгэй база дээрэ байрлаһан «10-10» нууса нэрэгэй агаарһаа тагнуул хэдэг подразделенидэ алба хэхээ Пауэрс эльгэгдэн байгаа.

Самолёдой элдэб аппаратуранууд болон частынуудта элдэб американска фирмэнүүдэй тэмдэгүүд элрүүлгээ, тусгаарлан хэлбэл, турбореактивна двигателенин «Пратт-Уитни» фирмээр, табилгын агредууд болон электропитанин «Гамилтон-стандарт» болон «Дженерал Электрик» фирмэнүүдээр хэгдэнэн байгаа. Тэрэннэй гадна самолёдой «Америкын Холбоото Штадуудай сэрэгэй» захиргаанда хамаатый байһы гэршэлэн бусад тэмдэгүүд аппаратурада бин.

Сүүдүүлэгшэ Пауэрса танихын тулада харуулагданхай бодос зүйлнүүдые байгша оной майн 1-дэ Советскэ Союзай агаарай хилэ руу дабажа ороһон, тэрэнэй нийлэхэ ябаһан «У-2» самолётодо хабаатый зүйлнүүд мүн гэжэ Пауэрс өөрөө таниһан байна.

Иймэ эрхэ байдалда сүүдүүлэгшэ Пауэрсын энэ жэлэй майн нэгэндэ бэлүүлгэн Америкын Холбоото Штадуудай эзэрхэг түрмхэй ябуулга бүгдэнитын эб найрамдалда аюул тохобдуула. Советскэ Союзай газар дээгүүр тагнуулай самолёдооро сүүдүүлэгшэ Пауэрс эзэрхэг түрмхэйгөөр нийлэн ороходоо, уласхоорондын байдал шахардуушанга болгохын тулада Америкын Холбоото Штадуудай хархис этгээдүүдэй зориута ханаашалжа байдаг ябуулгыне дүүргэнэн байна гэжэ даб этгэхээр материалнууд Верховно Сүүдэй Сэрэгэй коллегийн мэдэлдэ бин байна.

Хэрэгтэ хабсаргагдаһан материалнуудые, бодото баримтанууд болон бусадшые гэршэ боложо үгэһэн зүйлнүүдые экспертизуудэй тобиолоһуудые хаража үзөөд, сүүдүүлэгшын, гэршэлгын хэлхыне, гүрэнэй талаһаа гэмнэгшын, адвокатуудай хэлхэн үгэнүүдые, тэршэлэн сүүдүүлэгшын һүүлшын үгыне шагнаад байхада, сүүдүүлэгшэ Пауэрс удаан сагай турша соо США-гэй Түбэй управлениин эдбхитэй нууса агентин байгаа. Советскэ Союзта эсэргүүцээр энэ управлениин үгэһэн тагнуулай даалгабаринуудые сэхэ бэлүүлгэ байгаа. 1960 оной-майн нэгэндэ Америкын Холбоото Штадуудай правительствоын зүбөөлтэйгөөр «У-2» гэжэ зориута түхээрэгдэнэн сэрэгэй тагнуулай самолётодо һуужа, ССР Союзай агаарай хилые дабаад, тухай радиотехническа, фотографическа аппаратура хэрэглэжэ, Совет гүрэнэй стратегическэ удхашанартай, гүрэнэй болон сэрэгэй нууса болодог мэдээнүүдые суглуулжа, «Гүрэнэй гэмтэ ябадал хэһэнэй түлөө уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха тухай» ССР Союзай Хуулиин 2-дохы статьягаар хараалагданхай хүндэ хүнээр гэмтэ абадал хээ гэжэ тодоруулагдаа гээд ССР Союзай Верховно Сүүдэй Сэрэгэй Коллеги тоолоно.

Френсис Гаррине, 1929 онд Туркии штатай Бурдайна хоёрдэнэ дээдэ бургуулитай, Холбоото Штадуудай турбуулай захиргаанай «10-10» тусгаар тагнуулай подразделенидые «Гүрэнэй эсэргүү хэрэг хэһэнэй түлөө хатан тухай» ССР Союзай Хуулохы статьягаар гэмнэгдэнэн шүүжэ харһан байна.

«10-10» подразделенин гэшэе советскэ агаарай дайда руу табигдаваг тусгаар самолёт-тагнууладые хэрэглэн, ССР Союзта эсэргүү тагнуул хэхэ зорилготой Америкын Холбоото Штадуудай тагнуул хэдэг сэрэгэй болон гражданска тусгаар худжажа табиһан подразделени байгаа гэжэ сүүд тодоруулаа.

Нийлэхэ ябаһан бүхэ үе соогоо самолёдойнгоо унагагдатар Пауэрс тагнуулай тусгаар аппаратурые хульгэжэ, сэрэгэй шухала объектуудые агаарһаа буулганхай, ороноо агаарһаа хамгаалха хэрэгсэлнүүдэй радиолокационно түхээрэлгэнүүдэй дохёонуудые бэшэжэ абһан байна.

Сүүдүүлэгшэ Пауэрса танихын тулада харуулагданхай бодос зүйлнүүдые байгша оной майн 1-дэ Советскэ Союзай агаарай хилэ руу дабажа ороһон, тэрэнэй нийлэхэ ябаһан «У-2» самолётодо хабаатый зүйлнүүд мүн гэжэ Пауэрс өөрөө таниһан байна.

Сүүдүүлэгшэ Пауэрса танихын тулада харуулагданхай бодос зүйлнүүдые байгша оной майн 1-дэ Советскэ Союзай агаарай хилэ руу дабажа ороһон, тэрэнэй нийлэхэ ябаһан «У-2» самолётодо хабаатый зүйлнүүд мүн гэжэ Пауэрс өөрөө таниһан байна.

Гэхэ зуура энэ хэрэгтэй хамта бүхэ ушар байдалые сэгнээд, тэдэнэй хоорондоо таһаршагүй холбоотой байһанда этгэхэ байһан дээршээ, өөрингөө гэмтэ Пауэрсын үзэн зүрхшөө мэдэрһынь, гэмтэ ябуулга хэһэнэйгээ түлөө тэрэнэй сэхээр гэмнэжэ байһынь хараада абан, социалистическэ энэрхы сэдхэл гаргалгын бол ёһонуудта үндэһлэн, РСФСР-эй УИК-гэй 319-дэхи, 320-дохы статьянуудые хүтэлбэри болгон, ССР Союзай Верховно Сүүдэй Сэрэгэй Коллеги —

ДОРУУЛАГДАБА:

Американска ССР-эй Кировабат шаар гражданска авиациин тагнуулай хүрэхөөр бэшэ дээрэ 1 метр үндэртэ 1960 оной Москвагай сагаар 5 сэг минутада, ССР Союзай гүрэнэй бэлхэн танигдаһагүй самолёт ССР Союзай агаарһаа хамгаалганы часть элрүүлгэн байгаа.

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

20 мянган метр дээгүүр нийлэхэ ябахсада сүүдүүлэгшэ Пауэрсын Советскэ Союзай газарые буулганхай олоц тоото фото-зурагууд промышленна предприятинуудай ямар ажал хэдыгы, түмэр зам хуургуулуудэй конструкции, аэродром дээрэ һууһан самолёдуудай тоо болон түхэлые, сэрэгэй техникын онсо илгаае, юундэ хэрэглэгдэхэ байһанине тодоруулаха арга болгоно гэжэ СССР-эй Верховно Сүүдэй Сэрэгэй коллегийн мэдэмжэдэ байһан зүйлнүүд тэршэлэн тодоруулаа.

Сүүдүүлэгшэ Пауэрса танихын тулада харуулагданхай бодос зүйлнүүдые байгша оной майн 1-дэ Советскэ Союзай агаарай хилэ руу дабажа ороһон, тэрэнэй нийлэхэ ябаһан «У-2» самолётодо хабаатый зүйлнүүд мүн гэжэ Пауэрс өөрөө таниһан байна.

Сүүдүүлэгшэ Пауэрса танихын тулада харуулагданхай бодос зүйлнүүдые байгша оной майн 1-дэ Советскэ Союзай агаарай хилэ руу дабажа ороһон, тэрэнэй нийлэхэ ябаһан «У-2» самолётодо хабаатый зүйлнүүд мүн гэжэ Пауэрс өөрөө таниһан байна.

Гэхэ зуура энэ хэрэгтэй хамта бүхэ ушар байдалые сэгнээд, тэдэнэй хоорондоо таһаршагүй холбоотой байһанда этгэхэ байһан дээршээ, өөрингөө гэмтэ Пауэрсын үзэн зүрхшөө мэдэрһынь, гэмтэ ябуулга хэһэнэйгээ түлөө тэрэнэй сэхээр гэмнэжэ байһынь хараада абан, социалистическэ энэрхы сэдхэл гаргалгын бол ёһонуудта үндэһлэн, РСФСР-эй УИК-гэй 319-дэхи, 320-дохы статьянуудые хүтэлбэри болгон, ССР Союзай Верховно Сүүдэй Сэрэгэй Коллеги —

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

Ороноо агаарһаа хамгаалха системые тодоруулахын тулада ССР Союзай радиолокационно зарим станцинуудай импульснүүдые Пауэрс магнитофонно плёнкодо бэшэжэ абһан байна.

Сүүдүүлэгшэ Пауэрса танихын тулада харуулагданхай бодос зүйлнүүдые байгша оной майн 1-дэ Советскэ Союзай агаарай хилэ руу дабажа ороһон, тэрэнэй нийлэхэ ябаһан «У-2» самолётодо хабаатый зүйлнүүд мүн гэжэ Пауэрс өөрөө таниһан байна.

Сүүдүүлэгшэ Пауэрса танихын тулада харуулагданхай бодос зүйлнүүдые байгша оной майн 1-дэ Советскэ Союзай агаарай хилэ руу дабажа ороһон, тэрэнэй нийлэхэ ябаһан «У-2» самолётодо хабаатый зүйлнүүд мүн гэжэ Пауэрс өөрөө таниһан байна.

Сүүдүүлэгшэ Пауэрса танихын тулада харуулагданхай бодос зүйлнүүдые байгша оной майн 1-дэ Советскэ Союзай агаарай хилэ руу дабажа ороһон, тэрэнэй нийлэхэ ябаһан «У-2» самолётодо хабаатый зүйлнүүд мүн гэжэ Пауэрс өөрөө таниһан байна.

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

«10-10» подразделениин командир даалгабаряар Пауэрс 1956 онһоо эхилэн, Советскэ Союзай Турцигай, Ирантай болон Афганистантай хилэ нэгдэнэн газарые зүбшан, тагнуул хэхэ зорилготой нийлэхэһинүүдые ходо хэдэг байгаа. Америкын Холбоото Штадуудай Түбэй тагнуулай захиргаантай баталһан нууса хэлсээгээ Пауэрс 1958 оной май һарада һунаһан удаань, 1960 оной январьда тэрэ хэлсээгээ баһа нэгэ жэлээр турһан байна.

Түрүүлгэжэ В. БОРИСОГЛЕБСКИЙ. Арадай засадательнүүд: Д. ВОРОБЬЕВ, А. ЗАХАРОВ.

ПАРТИНА АЖАЙДАЛ

ХИНАЛТЫН КОМИССИНУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЙН ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

Гүрэнэй түсэб дүүргэлгын түлөө харюусалгы дэвшүүлхын, партин уставаар олгогдонон ажлын ябуулгы хинамжалха эрхыс хайнаар бэлдүүлхын, коммунистуудай эдэбхине үргэдхын тула предпринатуудай эхин партина организацинууд партина хинамжалгын комиссинуудыс байгуулан байна.

Энээн тусаа партин ЦК-гэй заарине бэлдүүлэн, Хорин аймагта 4 леспромхозой, 3 совхозой, аймпотребсоюзай парторганизацинууд 151 гэшүүдэй 22 партина хинамжалгын комиссинуудыс эмхидхэн байгаа.

Партин Хорин райком эдэ комиссинуудай түрүүлгэшээрэй хаяхан зүблөө үнгэргэбэ, Зүблөөн дээр комиссинуудай хүдэлмэрийн зарим тэды дүнгүүд, саашаа ямар аргаар хүдэлмэрэе хайжаруула тухай хөөрөлдөбд.

Хурбын леспромхозой парторганизац (секретаринь П. М. Карелов) модо бэлдхэлгээр гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ, техникскэ дэбжэлтын түлөө мурьсөө, модошодой эрилтне ОРС-ын хүдэлмэрилгшэдэй хэр зэргээр хайгажа байланине шалгаха партина хинамжалгын дүрбн комисси эмхидхэн байгаа.

Хурбын леспромхозодохи партина хинамжалгын комисси предпринатингаа 1-дэхи кварталай хангалтагүй хүдэлмэрийне хараад, хосдохи кварталда зохино тодорхой хэмжээнүүдыс абаха гэжэ дуралхан байна. Нүүлээр харалагдахан хэмжээнүүдэй дүүргэлтэ шалгалдан байгаа. Гэбшье комиссин гарган оролдолгын аша үрэ удангүй харагдажа эхилээ. Хосрдохи кварталда леспромхозой модо бэлдхэ-

хэ түсэб 5 мянган кубометрээр үлүүлэн дүүргэгдэн байха юм. Гадна уралац нарижуулгын дуралхануудыс үйлдбэридэ түргээр нэбтэрүүлхын тула горьтой хүдэлмэри хэгдээ. Кварталай туршада оронон 42 дуралхай 38-нинн үйлдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ, жэл соо 28 мянган тухэригэй арьбалалта хэхэ арга олодо.

Комиссин гэшүүд техникэ ашагалгыс шалгаха зуураа, модо бэлдхэлэй Ойбонтын участкаг миинд хэбтэн машинныс хүдөө ажахыда хэрэглэхыс дуралхан байна.

Аймпотребсоюзай хүдэлмэрийне шалгаха комиссин түрүүлгшэ Г. И. Пичаевский гэшүүдтэ магизинуудыс даалгажа үгөө. Тэдэн хангалтадэй эрилтын хэр зэргээр хангалдажа байн тухай арбан хоног бүхэндэ мэдээсэнэ. Нүүлээрн комиссин гэшүүдэй зүблөөн татагдажа, элирүүлэгдэн дутагдахуудыс усадхалгаар тусхай хэмжээнүүдыс хараалад, парторганизацин секретарьтэ мэдээсэнэ. Комисси аймпотребсоюзай базын складуудай хангалтагүй хүдэлмэри элирүүлээд, хайжаруулхын тула хэмжээ абхуулаа.

Хэжэнгын совхозой парткомой, машина техникын ашагалдасыс шалгаха комисси (түрүүлгшэнь П. И. Анудорнев) муу бэшээр хүдэлмэрилнэ.

Гэхэ зуура партина хинамжалгын олохон комиссинууд хүдэлмэрэ хангалтагүйгөөр ябуула. Худанай, Хорин леспромхозуудай, Анагай, Хорин совхозуудай парткомууд эдэ комиссинуудай хүдэлмэрийне нулаар хүтэлбэрилнэ.

Ж. Балмаев, манай корр.

Борьёогой механизаторнууд бороотойше үедэ тарья хайна хадана. Эдэнэй жэшээгээр ажаллая! Силос даралга түргэдэ

Урдиэхэди гэнээр

Аян замда гараха гэбэл, хайн эзэн хэдэн хоног урид бэлдэгшэ, юмээс хайса түхээрэгшэ бэлэй. Энээгээр жэшээхэдэ тарья хуряалгада машина техникээс, зэр зэмсэгтэ колхоз эртэнхэ бэлдэхэ зэргэтэй бшуу. Тэд манай Аргадын Калининэй нэрэмжэтэ колхоз тарья хуряалгада бэлдхэл муутай байшаба. Поли дээрэ гараха гэхэдэ комбайн, тракторнуудай заһабари дүүрээдүй, дутуу дунда юумэнуудын олои. Мүн орооно таряагаа сээрлэхэ машина, тэрэнээ хэхэ, хадгалха амбаар, сарай, тоог гэхэ мэтэн балал бэлэн болгодоогүй байна. Илангаяа колхозой хоёрдохи бригада бэлдхэл муутай.

Колхозой инженер-механик Мунко Сангаев юв бодожо бууба гэсшэб? Саг үшөө эртэ гэжэ байбалтай. Ингэжэ ношборноор байтарья тарьян хааража унахар болхо юм.

Зохид сагаа алдажа, хамаг ургасая газар руу хэнэ гүүбди? Д. Санжиев.

Баргажан.

Нүхэр Шульгин түрүүлжэ ябана

Кяхтын совхозойхид 1960 ондо бухыдөө 4700 гектар орооното ургамалуудыс, тэрэ тоодо 2700 га шэннискэ тариан юм.

Шэнэ ургасая нёдондо жэлэй-хнхэ 7 үдэр уридшалан, имгалтал түрүү аргаар амыарлан хуряаха абаха байна. Ингэжэ орооното ургамалууд 5 үдэрэй туршада гүйсэд сабшагдаад, үлэһэн саг соо сугдуулан сохигдохо.

Тарья хуряалгада хамта 17 лафетнэ жатка, 18 подборшигууд ябуулагдажа байна.

Совхозой механизаторнууд тарья хадажа эхилхээр хэды хонобо. Эдэ үдэрнүүдтэ 400 шахуу гектарай ургасая хадгада.

Республикын мэдээжэ комбайнер, жаткын машинистуудай хандалгыс хайшаан дэмжээд, совхозой дүршэлтэй машинистнууд ехэ уялануудыс абаба. Лафетнэ жаткын машинист Василий Шульгин халаанда 40 га тарья халаахаар шийдэн аад, 53 гектар болгоно. Иван Георгиевич Федосеев, Иван Ильич Корытов гэгшэд үдэрэйнгөө даабари 170—180 процент дүүргэжэ ябана.

И. Таршиннов.

Кукурузашан Дамба Жанаев ургасая хуряажа эхилбэ

Бурят орондо суурһаан кукурузашадай нэгэн—Дамба Жанаевэй звено энэ жэл 125 гектарта шэмэтэ ургамал тариан юм.

Агротехникын заабари наринаар бэлдүүлэн, үржэлтэй. Наяса үтгэжүүлэн газарта хана саг соогоо кукурузашан таригданхай. Мүнөө жэл бороо нойтоной багаар ойбошье, кукурузашанга ургасын хойноло оролдосотой нигтаар харууһалаад, ногоон тэжээл горьтойгоор ургуулаа. Шэлэгдэмэл газарай га бүхэһнөө 400—450 центнер кукурузын набина намаа хуряажа абахаар тухайлагдана.

Хоёр агрегат шэнэ ургасая хуряажа эхилбэ. Нэгэндэн Дамба Жанаев тракторист Василий Кузьмин хоёр эдэхитэй, бүтээтэйгээр хүдэлжэ ябана.

Т. Гармаев, манай корр.

Мухаршэбэр.

Куйбышевска область. Тус областин автотрестын, Безымянска автожакын шофёр Александр Викторович Жулин нёдондо жэлдэ орооно тарья эхээр шэрээжэ, хаа ханаагүй мэдээжэ болоно юм. Тухайн автоөөзднүүдээр бүхыдөө 180 мянган шүүд тарья шэрээнэ байна. Энэ жэл аха дүүнэр Александр, Сергей Жулинэн 200 мянган шүүд тарья шэрээжэ шийдэбэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. В. Жулинтэй автөөздэ.

ТАСС-эй фотохронико.

Бороотойдо 35 га хүрэтэр хадана

24 лафетнэ жатка Борьёогой совхозой тарья хуряалгада ябуулагдажа байна. Хамтадаа тэндэ 1000 гаран га хадгадаа.

Республикын колхоз, совхозуудай, РТС-үүдэй инженер-механигуудай семинарта хабаадаһан комбайнер, жаткын машинистуудай Хандагал-бэшгыс тэндэхи механизаторнууд хайшаагаад; социалистическэ мурьсөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй. Тарья хуряалга эрхим шанартайгаар, богониохон болзорто дүүргэхэ мурьсөөндэ 2-дохон отделенин хүдэлмэришэд илажа гараба. Тингэжэ эдэнэр дирекциин, парткомой болон хүдэлмэришэдэй комитетдэй дамжуулгын Улаан тутта хүртөө.

Энэ отделенин дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд нүхэд Афанасьев,

Арохин, Метелкин гэгшэд тус бүридөө 350—400 гектар ургасая шанартайгаар амыарлан хуряагаад байна. Сагай уларилай ямаршыс үедэ, бороо хуратайшыс байхада тэдээр хүдэлмэрэс амжалтатайгаар үргэлжүүлэнэ. Тингэжэ эдэ механизаторнууд халаандаа 30—35 гектар хүрэтэр хадана.

—Шэнэ ургасая гээлтгүй хайнаар хуряажа, 1960 ондо абаһан уялануудаа сохом дүүргэхэ, үдүүлхын түлөө шангаар тэмсэжэ байгдана. Агрегат бүхэнэйхид халаанайнгаа даабари 40—45 га хүргэхөөр шийдээд, хоорондоо мурьсэжэ ажалланабди,—гэжэ лафетнэ жаткын машинист нүхэр Афанасьев бултанайнгаа үмэнэһөө хэлэнэ.

С. Зодбөөв.

Тарьялангай „хатан“ хуряагдана

СЭЛЭНГЭ. (Телефоноор абтаба). Аймагта тарья хуряалга түлэг дунда ябажа байна. Эндэхи Сэлэнгын совхоз мүнөө 600 гаран гектар тарья амыарлан хаданхай. Совхозой эрхим комбайнер Михаил Иванович Ковалевский түрүүшын 3,5 үдэрэй туршада 100 гаран гектарай шэннискэ амыарлан хадажа, аймагтаа түрүүлбэ. Нүхэр Ковалевский энэ жэл «СК-3» комбайнаар хамта 700 гектарай тарья хуряаха гэнэн уялгатай юм. Энэ уялгаяа дүүргэхын тулада үдэртөө 30 гектарнаа бага бэшэ тарья сабшаха гэжэ зоригжоо.

Тингэжэ даабарья үдэр бүри 2 дахин үдүүлэн дүүргэхын бшуу. Гадна сабшагдаһан тарьянай хатахалда үдэр бүри 20 гектарай баал сугдуулаха гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Михаил Ивановичтай суг нүхэрлэн ажаллажа байһан Иван Запарин, Владимир Нимаев гэгшэдэй агрегадууд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэл-

нэ, даабарья үлүүлэн дүүргэнэ. Гадна тус совхоздо Петр Васильевич Еранский тариан кукуруза хуряагада эхилхээр хэды хонобо. Мүнөө 40 гектарай кукуруза хуряагдажа, тэгшэ газар дээрэ силослэгдэнэ. Энэ аргыс совхозойхид түрүүшынхэ хэрэглэжэ байгаа юм.

Тэрэшлэн аймагай «Эрдэм» колхоздошье кукуруза хуряагдажа эхилхээр 4 хонобо. Эндэ Борис Гайфутдиновай тариан кукурузаныс 3 комбайн хуряажа байна. Комбайнернууд Илья Балмаев, Владимир Цыденов, Валентин Берегов гэгшэд эршэмтэйгээр ажаллажа, хамта 80 гектар кукуруза хуряага. Хуряалдан кукурузаар 1200 тонно силос дарагдаба.

Тингэжэ Сэлэнгын совхоз, колхозууд тарьяагаа хуряажа байхынгаа хажуугаар силос дараха хүдэлмэрэс үргэнөөр ябуулжа байна.

Г. Сабжаев.

Оренбургин область. Чкалов оной XI давизинин нэрэмжэ хозой тарлашад энэ жэл энэ линонхо дээш пүүд тарья гүрэн даадахан. Лафетнэ жаткын машинист, Советскэ Армияһа илгидан Николай Столповский тарьяадаа эрхим амжалта туйлаандаа 20 га хадаха аад, дүүргээр 45 гектарта хүргэнэ. ЗУРАГ: Николай Столповский.

ТАСС-эй фотохронико.

Ажалдаа үнэн зүрхэһөө хандагшад

Байкало-Куларын аймагай библиотекэ (даагшань П. Козулина) ажалшаддай дунда соёл культурын хүдэлмэрийн хайнаар ябуулжа, уншагшадтайнгаа тоос үдэр бүри олошоруулаа.

Ная болотор библиотекэ өөрийн тусхай байрагүй, Культурын байшангай нэгэ жаахан тайлага соо хүдэлмэрийс ябуулаха, муртэй юумэ хэхэ аргагүй, номойнгоо жасыс бултаныс таг дээгүүр табижа, уншагшаддай анхаралда хүргэхэ шаладаггүй нэн. Харин ондоо уужам хайн гэртэ ороод, ажалшаддай дунда ябуулаха хүдэлмэришэдэ ехэ таарамжатай боложо үгөө бэлэй. Мүнөө библиотекэ өөрийн уужам харуул уншагшын залтай, тэндэн хүнэй амаржа луугаад, шэнэ газар, журнал уншахада зохид диван, улаан будоор гадарлаһан ута стол, стулуудтай болоно.

Библиотекэдэ ороходо уран гоёор бэшлэн, КПСС-эй XXI съездын болон партин ЦК-гэй декабриин, июнь, июлдин Пленумүүдэй түүхэтэ шийдхэбэринуудыс харууһан диаграмма, стэнд, лозуннууд, хүнэй дура булган байдаг.

Байкало-Куларын аймагта шубуу үсхэбэрлэхэдэ ехэ таарамжатай газар нэн тулаһан библиотекынхид энэ асуудалда онсо анхарал хандуулаа юм. Жэшээнь, «400 мянган үндэгэ гүрэндөө худалда!» гэнэн стэнд гоё хайнаар зураад, түрүү шубуушаддай ажал хүдэлмэри тухай брошюрануудыс тэндэ үлгэһэн байна. Мүн библиотекын соёл культурын эдэб формо, методүүдыс үргэнөөр хэрэглэнэ. Ажалшаддай дунда ябуулаха бүхы хүдэлмэрэс аймагай Культурын байшан дунда хургуулитай суг хамта эмхидхэдэ заншалтай. Жэшээнь, «А. П. Чеховэй турһөөр 100 жэлэй ойдо», «Грээдүйн коммунизм байгуулгын эдэхитэдэ — манай эхэнэрнүүд», «Бидэ коммунизмыс үедэ ажануухабди—тинмэлгэ» бидэ коммунизмыс байгуулаха ёһотойбди» гэхэ мэтэ тематическа үдэнэ болон уншагшаддай конференцинууд клубаз дүүрэн зоний хабаадалгатайгаар үүргэрдэг. Ямар нэгэн хэргэ

үнгэргэхэдөө, энэн тухайгаа түрүүн радиоогоор соносходог, урйалай биледүүдыс тараадаг заншалтай. Үдэнхэдэ зориулан шэнэ концерт бэлдхэгдэнэ.

«231 тонно мыханай түлөө тэмсэ!» гэнэн тэмээ аймагай редакциятай хамта газетин хуудананда зоочно семинар үнгэргэхыс бэлдхэжэ байна. Ажалшаддай дунда ном нудар, илангаяа түрүүшүүлэй дүй дүршэл харууһан брошюрануудыс олоор тарыхын тула нүүдэл библиотекэнууд «Знамя Октября», «Байкал» болон бусад колхозуудай бригада, фермэнуудтэ эмхидхэгдэнхэй.

Библиотекэнуудэй ажалда шэнэ, түрүү арга — номойнгоо жасатай уншагшадда ямаршыс наадгүйгөөр танилсуулаха, хэрэгтэй номуудаа шэлэн абаха арга—хэрэглэнэ. Өөһдөнгөөр ажалда энэ гурим хэрэглэһэнгээ һүүлээр, хүдөөгэй библиотекэнуудтэ энэнине нэбтэрүүлгээр методическа туһаламжа хүргэдэг юм. Таг дээрэхи библиотекын жасатай уншагшаддай танилсажа, хэрэгтэй номуудаа шэлэн абадаг болоһоной һүүлээр, уншагшаддай тоо харжа байса олошорно. Мүнөө 19 мянганһаа үдүү номтой, 1061 уншагшадтай энэ библиотекэ ажалшаддай дунда культурино-гэгээрэлэй хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдаг соёлой тулама болохоһоо гадна, партина организацинын ёһотой туһалагшан боложо шадаа.

Библиотекын хүдэлмэрийс 7 хүнөөс бүридэн совет хүтэлбэрилдэг. Советэй заседани дээрэ аймагай ажалшадые ном нудараар хайшан гэжэ дүүрэн хангаха гэнэн асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэдэ, урда тээ хэһэн адуунуудаа дахин дабтахугуйе оролдано.

Библиотекэнуудэй ажалыс олонинтын шалгаха Бүхэсоюзна харалгын дүүрэтэр гэхэ гү, али байшан оной октябриин 20 болотор номойнгоо жасыс 20 мянганда хүргэхэ, аймаг соохи библиотекэнуудэй номой жасыс 68200 томдо, уншагшадтайнгаа тоос 4320 хүндэ хүргэхэ гэнэн зорилготойгоор эндэхид ажаллажа байна.

И. Баженов.

Андадоевой ахир ажал

Үнгэрөөшэ хабар Хэжэнгын совхоз эмхидхэгдээ гэнэн нэн. 1930 онхоо хойшо колхозой ажалда ябажа байһанаа совхоз болоходо хүдэлмэришэдэй тоодо орожо, профсоюзай гэшүүд болоо бэлэйбди. Профсоюзай гэшүүн гээшэ ямар уялга, эрхэтэй байһна юм? Тэрэнээ мүнөөшье хүрэтэр ойлгоһоно, мэдлэггүйбди. Манда ойлгуулжа үгэхэ хүн байшангүй. Билет үлтэхэ байгаа ха. Совхозой хүдэлмэришэдэй профсоюзай комитет, тэрэнэй түрүүлгын нүхэр Андадоев юу хэһи юумааб? Бригаданчуудаар ябажа, зоноор хөөрөлдэжэ байхан харалдагшадгүй. «Тэрэниин совхозой контороһоо сааһа гаралгагүй хан» тээд хэлсэгшэ. Тимэмше хадаа. Мүн Андадоев гээшэмнай ноёдой урда альбан, жиир хүнүүдтэ бүдүүлг, хэрэгшэ зантайшэ. Гуйлгатайгаар хэһаа

яахан тэрэндэ хүнэй хандахада заидараад, хүсэд үгээшье хэлэжэ үгэдэггүй, ойлгуулжаныс үгэдэггүй. Соёл гэгээрэлэй талаар ажалшаддай эрилтыс хангаха тухайда профсоюзай организаци анхаралаа бүри табишагүй. Профсоюзай зүгөөр библиотекэ нэхэхэ зэргэтэй байгаа Клуб муутайбди. Ехэ заһабари хэрэгтэй юм. Эдэ мэтын асуудалда нэн түрүүн профсоюзай хүдэлмэришэдэй комитет анхарангүй, ондоо юу хэхэ юм?

Ажалай журам бэхжүүлэхэ, социалистическэ мурьсөө эмхидхэхэ уялгаяа дүүргэхэ талаар профсоюзай организацинын үүргэ харюусалгыныс дэвшүүлэхэ тусаа совхозой партина комитет бодото хэмжээ абаха ёһотой.

Д. Улзуев.

Кяхтын хүдөөн техникумэй дунда...

Оролдосотой малшан

Бадмацыренов урдан харицаар хүдэлжэ нутагайнгаа модо магуулдаг, хэды дахин үлдэж, ажалша бэрхэ гэжэ үлдэж хүн байгаа.

Түүнөө ажахын продукци манай эхээр абаха уялгатай. Энээ үргэлсэхин түлөө эдэбхитэй-ажаллаха хүсэлтэйбэ. Намайе эхээр гаргагты,— гэжэ Дугар правленидэ хандаһан юм.

Түүнээр шахагдаха буруу, харуудай гүүртэдэ малшан болондоо элэгдэгдээр гурбан жэл мод дүрбэдэхэ ябана. Энэ үе үеүхэ Бадмацыренов хэдэн мод эбэртэ бодо мал шажажа, үлдэжэ байна. Мал таргалуулха үе эрхм ажалай жэшээ нутагай харуулаа.

Түүнээр жэлдэ 95 хашараг шажажа гүрэндэ тушааһан 1960 ондо нөдондоохиноо эрхм ехэ мяха абажа, гүрэндэ эхэнтнер худалдаха гэнэн уял-гохозын абанхай. Ходоодоо шажа тэгүүдэ ябадаг энэ мал-шан лэ дээшлүүлэгдэнэн уял-гидгэжэ Дугар Максарович хашараг байһан 107 хашараг эрхмээр харууналжа, үлдэжэ дундаһаа дээшэ шадла-лар гүрэндэ тушаахаар шиндэн-

мар тэрэ малшан үглөөнэй шажаа эхилээд, үдэрэй аяма болотор малаа бэлшээдэг, үлдэжэ гүрэн газарта байлгажа үлдэжэ. Удын хойно дүрбэн сэг дахин тэдэнэ бэлшээрндэнэ мод, харанхы болотор адуулдаг үлдэжэ. Хэрбээ хура бороотой үлдэжэ тохолодоо наань, Дугар мал эхэнхидэ бэлшээрндэ үлдэжэ дагадаг юм.

Дугар Максаровичын оролдосотой шажа үрээ харуулжа байна. Энэ, январь, февраль нара-аа адуулдаг малайн толгой бу-уу шэнгүүр сүүдхэдэ 650—650 шажа нэмэгдэжэ энэ. Тинхэдэ үлдэжэ эгээл хагсуу бэрхэ март, шажа, май хануудта 450—480 шажа нэмэһэн байна. Зүлгэ но-он гарахаа хойшо малай та-агнээд тэд ондоо болоо. Июнь дэ 907 гамнаар, июльдэ 950 шажа нэмэһэн байна бшуу.

Эрхм аймаг соо шахагдаха үлдэжэ гүртэнүүдтэ 18 малшад хү-үхэ, хоорондоо мурьсэнэ. Тэрэ үлдэжэ долоон харын дүнгүү-үр гаргад байхада, Дугар Мак-сарович нэгдэхи нуури эзэлбэ. Харнай хайшаашы тэгшэ бэрхэ

хүн даа, ажал гэхэдэ су-харихагүй, унтан хэбтэн-гүй ажалладаг» гэжэ но-утагын XX партсезе-дын нэрэмжэтэ колхозийд магта-даг. Тинхэдэ Дугар хэһэн бүтээ-һэн хүдэлмэрээ ходо шамарлажа, үшөөл хайса ажаллаһай, хүдэй хойно бү оройной, колхоздоо шадал зэргээрэ туһалһай гэжэ шармайн тэмсэдэг, оролдодог хүн юм.

Мэнэ гэнээр сентябрь нара гара-жа, намарай тэюуну сэг наашал-хань. Аймагтаа тодорһон Дугар малшан хашарагуудаа улам мяха-жуулаад, гадартай тарган мяха гү-рэндөө эхээр тушаахан даа.

Б. Ширеторов.

Арьбалха, үшөө дахин арьбалха

Үйлдбэри дээрэ техникскэ дэб-жэлтэ туйлаха тухай партиин XXI съездын шиндхэбэринүүдэй дүүр-гэлтые хаража үзэһэн КПСС-эй ЦК-гэй июлиин Пленум ажалай бүтээ-сье дээшлүүлхэ, арьбалалта хэвчин түлөө тэмсэл бүри үргэдхэхэ зорил-го табиһан байна.

Предприятн бүхэндэ электро-энерги болон бусад материал арь-балха хэрэгтэ парти, правительст-вын зүгһөө ехэ анхарал хандуула-дана. Байгша ондо үйлдбэри дээрэ электроэнерги арьбалха, тэрэни-е гамайгаар гаргалха талаар парти-ин ЦК-гэй, СССР-эй Министерүү-дэй Советэй тусхай тогтоолые гара-һан гэшэ. Манай «Механлит» заводой үйлдбэрин жэшээ дээрэ-нээ хараха болоо наа, энээнһээ урда тээ хашаа соонь нууниин сагта хэдэн олон ехэ лампа носожо хонодог байгаа.

Илангаяа электрогагнуурин ап-паратуд ехэ энерги гаргалдаг байһан юм. Жэшээн, трактор за-набарилдаг цехтэ хүдэлмэрилжэ байһан слесарьнууд аппараттаа электроэнерги табяад, бүхэли үдэр соо болуулдаггүй байгаа. Юуб гэхэдэ, слесарь нэгэ деталь гагнаһа-найнгаа хүүлдэ тэрэнэ сэрбэрлэхэ, хүүлдэнэ дахин гагнаха гэхэ мэтын олон ондоо хүдэлмэри хэдэг байна. Теэд тэрэн бүхэндөө хүдэлмэрини-гөө газарһаа арба гаран метртэ байһан рублинхэ табиха, болуул-хын тулада хоёр тээшэ гүйжэ, ехэ сагаа гээдэг байгаа. Тимэһээ га-гнуурин аппаратранууд бүхэли үдэр хооһоор хүдэлжэ байхадаа хэды ехэ элшэ хүсэ гаргалһаа гэ-шэбэ?

Заводойнай мастер-электригүүд Павел Торгашев, Георгий Шаман-ский гэгшэд техникскэ дэбжэлтын

Агуу Россиһоом жэшээ абаа

Элшэтэ наранай гэрэл хараагүй, Эдлэхэ наһанай жаргал амсаагүй, Гэмэдэ шортоо хаягдаа һэн гэнжэгдэн, Гэнэхэн хонгор Африкын эрхэтэн. Баяд, ноёд ордон соо найрлажа, Баглагар пальмын хүүдэр соо ямбархаа.

Барга зон балгаһан соо уйдажа, Баалалта ажалай хүлһэн соо умбаа. Сүлөөлгын ехэ хубисхалай холонго Сэлмэхэ сагай дохёо татаа. Сэсэн багша Ленинэй номлолго

Сэлеез зонной зүрхэндэ тараа. Бэлэгээр баян тэрэ түбидэ Болбосорон гарадаг шэнэ жэмэстэл, Бээ даһан бүрин уласууд Бойжон тогтонол үдэр, нараар, Хатуу зүрхэтэ Конго дээгүүр Минаа залинай абяан замхаагүй. Халуун джунглин баялг зөөрээр Минн зоргооро эдлэжэ ханаагүй. Эзэрхэг шунахай ерүүл эзэдэй Мяхаша араанай түгдэрхэ саг ерээ. Эхэ ороншо баатар арадай Мянган жэлэй шүдэр заа хүрээ. Үнэтэ малтамал—алмаз, урантай, Үзэхэлэн һайхан джунгли нутагтаа Эзэн болохо өөрн хубитай Эрэлхэг конголезүүд дэлхэйдэ суурхуулаа.

Арюун тэмсэлэй жабхаланта хаяагаар Арадуудай шэнэ тугууд налбаа. Африка ходоодо гэнжээ хаяагар Агуу Россиһоом жэшээ абаа.

Л. ТАПХАЕВ

Барилга

Тос—тос, Олон хүхын урилдаан... Тайрадаһа, зомгоол агаарта хийдэнэ.

Торхонь үндынэ, (нууринь һая табигдаа). Тосхойм хүнүүд Гэрм барилсан һүйдэнэ. Үбгэн эсэгэмни, Аяар үни— Залуудаа Ашанарайнгаа түлөө Хүлһээ гоожуулааш: Наранай элшэ оройдоо татадаг Найман ханатай гэр Гансаараа бариха үгөөш. Эсэгэмни тэрэ гэртэш Эрэ болоо, Эдир наһая Ашани Эндэ үнгэргөөб. Хүгжэжэ байгаа Энэ сагай түбхнөөн соо Хүдэр соолтой болохоёо биһе хүсөөб...

Алад холые шэнэ сонхоор шэртэжэ, Аша үринэртөө Түхээрнэбди бидэ Жаргал. Ербын бодоно Юртэмсын нодэн дээр ингэжэ Эрээдүйн барилга, Үндэр, харуул байшан! Тос—тос, Олон хүхын урилдаан...

Дээдэ-Торинн (Тори) фельдшерскэ тунхтые даагша Жамсаран Дамбаевич Амоголонов үбшлэһэн хүнүүдэй эрилтэ байнаар хандадаг юм. Зурга дээрэ (зүүн гарһаа): нүхэр Амоголонов үбшлэһэн үхэбүү үзэжэ байна.

А. БАДАЕВАН фото.

Журналистнуудай, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй анхаралда

«Ленин-журналист ба редактор», «Ленин-публицист» гэнэн номууды Госполитиздат энэ жэлдэ хэблэн гаргаа.

А. З. Окороковой шэлэн суглуулажа, хэблэлдэ бэлдэһэн, «Ленин-журналист ба редактор» гэнэн со-солбори соо газетэ болон журналай хэрэгтэ эмхидхэхэ гол ёһонүүд тухай Ленин багшын хэлэһэн наһам-жанууд, статьянууд, бэшгүүд, тэр-нэй заһажа хэблэлдэ бэлдэһэн статьянууд, Ленинэй зарим зохёолнуудай түсэбүүд, Ленинтэй хамта хэблэлэй большевик орга-нуудта ажалладаг байһан партиин элитэ публицистүүд Н. К. Круп-ская, П. Н. Лепешинский, В. А. Карпинский, А. В. Луначарский болон бусадай бэшэһэн дурдалга-нууд хэблэгдээ.

Нэгэ ном болгон суглуулагдажа түрүүшынхэ хэблэгдэһэн эдэ ста-тьянууд, бэшгүүд хадаа бүхэ дэлхэйн пролетариарай сэсэн баг-ша В. И. Ленинэй агуу хэрэгтэ, революционер байхалһаа гадна, эли-тэ ехэ редактор, партийна публи-цист байһы гэршлэн харуула.

Энэ ном табан бүлэгтэй. Партиин-эй хэблэлы редактуровалда тухай Ленинэй бэшэһэн статьянууд, бэш-гүүд, наһамжанууд түрүүшын бү-лэг соо оронхой.

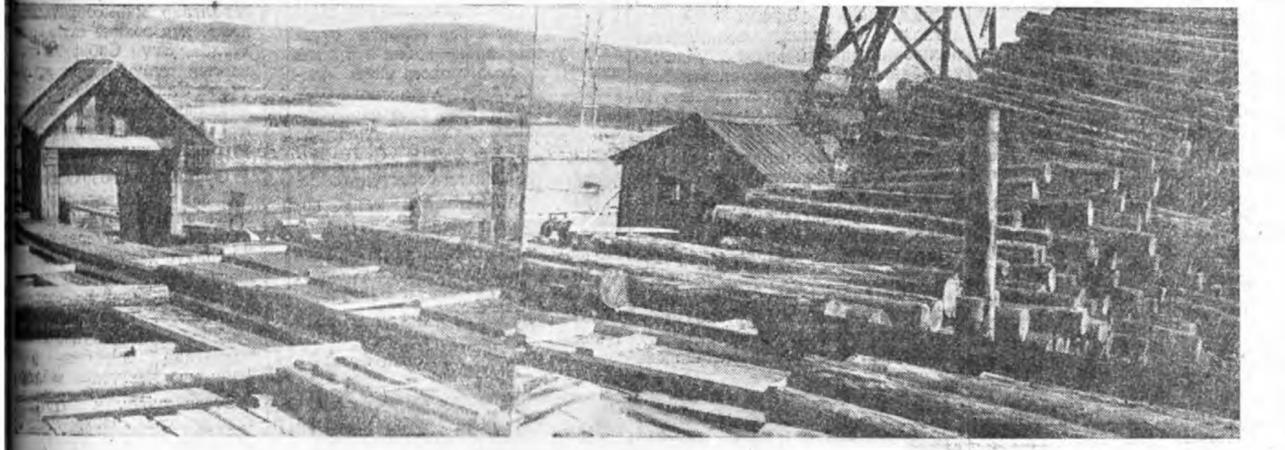
«Искра», «Вперед», «Пролета-рий», «Правда» болон бусад газе-тэнүүдэй редакторар хүдэлхэдөө газетэнүүдэе политическэ, литера-турна талаһаан редактуровалха тушаа Владимир Ильичын ямар эрилтэ табиддаг байһан тухай, пар-тийна хэблэлдэ литературнууды, редакцида хүдэлдэггүй бэшэгшэдые хабаадуулха, мүн хэблэлэй хэрэг эмхидхэхэ тухай заабаринууд энэ бүлэг соо үгтэнхэй гээбэл:

«Политическэ шууяа багаар гар-гаха. Ажабайдалда дүтэ болохо Хү-дэлмэришэд болон тархалдай үдэр бүрингөө ажалаар бангвуулжа байһан шэнэ юумэндэ анхаралаа эхээр табиха. Энэ шэнэ юумэйн хэр-хэрэгтэ коммунист шэнжэтэй бай-һынь хайса шалгах» (ноюр 67);

«...газетэ гаргаха гэшэ (кружо-»

*) «Ленин-журналист ба редактор». Госполитиздат, Москва, 1960.

**) Б. Яковлев. «Ленин-публицист». Госполитиздат, Москва, 1960.

БУРАГ ДЭЭРЭ: Онохойн модной комбинатай уһанһаа модо гаргадаг оньһожоруулагдамал транспортёр.

Мухар хүзэг—мунха байдлай үлдэдэ

Малшадые коммунистическэ үзэжэ хүмүүжүүлхэ, хүн зоной боллоо капитализмын хог үлдэгдэдые зайсуулха хэрэгтэ коммунист, советскэ, профсоюзай, коммунист болон бусад нитын организацнүүд гол анхаралаа хандуула, ажал-ябуулга зориулха хүдэлжэ гэжэ КПСС-эй XXI съездын шиндхэбэринүүд соо хэлэгдэнэ. Хүн зоной ухаан бололдо хэл-мунхаруулһан хуушанай үлэг-үлдэгдэи нэгэнини шажаанда шү-үхэ мухар хүзэг болоо.

Манай орон дотор мүлжэгшэ ан-харалтай усалдагдаха, мухар хү-үн социална уг унги зайсуу-лаха Ажалдай байдалай эхээр шажаала, соёл болбосоролой хү-үдэ бадарһан, эрдэм ухаанай дэл-гүдэгдэһэн дээрэһээ олон мил-лион шажаанда шүтэхээ огтос-сон коммунистическэ объек-тив үзэн шударгы байгуулагшад хандуулһай. Хүзэгтэй байһан хүнүүд-эй шажаанда шүтэхээ болижо үр-нэлһөөр Гэбшэе шажаанда шү-үтэхэ манайда хүсэд усалдагдаа гэ-жэ хэлэхын аргагүй. Зарим хүнүүд үзэһы (наа) шажаанай хара-агдаа төвиһэн зангаараа.

Манай дасанай ламанар хүзэг-тэй эхээр нүлөөлхын тула сагаан-хай, майдарин, зүдын, дуйнха-а гэхэ мэтэ хурал мүргэлнүүды-е бэлдэжэ байна. Тэдэй ушар ёһо-онтой хүнүүдые бүри хүзэгтэй болохо тэдэнэй ухаан бодолдо-го хурал, хоолон үзэл суртал нэбтэ-

Лама, бөөнэрэй хэдэг, зарим хорото ябуулганууд тухай

рүүлхэ зорилготой. Майдарин ху-ралай хархис удхашанартай, хуура-ха мэхэлхэ ханашалгатай байһы-е хэдэнхэн үгөөр харуулаа. Майдар бурханай газар дээрэ буужа ерэхэдэ, хүн зон нүгэл ехэтэй дээрэһээ 10 наһатай үхнүүнэй шэнээн бэ-этэй болоһон байха, майдарин бу-чанай хүлээр хүнүүд хэдэ мянган наһа наһалдаг, 15—20 метр хүртэр үндэр болохо гэхэ мэтээр ламанар хүзэгтэни хуурдаг юм.

Иймэ хургаалай угаа хоротой байһаниин ойлгосотой. Хүзэгтэнэй ханаа сэдхэл зобоохо, газар дээрэ һайн байдалтай болохын түлөө тэм-сэһэнэй хэрэггүй гэжэ этигүүлхэ ханаагай.

Сагаа харын хуралышые абаад үзэе. Сагаалганай үеэр 16 үдэрэй туршата хурал мүргэл болодог, да-санда мүргэлшэд олоороо ерэдэг. Энэ хуралай уг удхань юуб гэхэдэ, манай Газар дэлхэй дээрэхи байдал баранда нүгэлтэй, хойто түрлэдэл һайн байдал олохо болохо юм гэн-һэн номнол таража, уулгар гэнэн хүнүүдые мунхаруулха хүсэлтэй.

Мүнөө зарим хүнүүд үбнэ ху-раалгын, ондоосы хүдэлмэрин тү-лэг дунда ажалла орхёод, хэдэн зуун километрээ хурал мүргэлдэ сэржэ, үргэл мүргэл хэдэг, хүс-э, хүлһээ гаргажа олоһон мүнгэ зөө-риэс хиндэ хаядаг байна бшуу.

Иволгын дасанай ламанар эл-дэб нутагуудаар ябажа «сахюуса», «маани» хурахадаа, баһал хойто наһандаа һайн ябахаш гэхэ мэтээр

хүзэгтэндэ этигүүлхые оролдодог. Жиирэй хара зон өөрн наһал боло-лотой байха ёһогүй, лама—«багша-нартаа» хүсэд этигээл наа—элдэб гасалан зоболондо орохогүй байха гэхэ лама бандинарай номнодогын элитэ.

Ламанарай тнигэжэ байжа аашалхадань, тэдэнэры мэдэл-тэй хүнүүд гэжэ зарим мухар хүзэг-тэй зүгһөө тоолодог ушар бии. Үндөө ламанар ноушы мэдэхгүй юумэл даа. Жэшээлхэдэ, Монголой, Түбэдэй, Индин дасан хиндүүдтэ 40 гаран жэлдэ һураһан нэгэ лама Газар гээшэ бумбэрсэг шэнги монсо-гор бэшэ, харин хабтар юм гэжэ тайлбарилхые оролдоһон байгаа. Газар дэлхэйн бумбэрсэг хэлбэр-тээ мүнөөнэй эхнн шатын нургуу-лин үхнүүдшы мэдэхэ бшуу. Ху-ра бороогтой оролго бурханай зар-лигаар, ламанарай номнодог ёһоор болохо гэжэ этигээд, адууна мал-даа үбнэ гэжээ бэлдэнгүй һууха нэгшы колхознигы олохонь бэрхэ-тэй. Гэбшэе зарим нэгэ хүзэгтэй хүнүүд ламанарай нүлөөндэ орожо, обоо тахилганда хабаададаг, тэрэ-ны эмхидхэлсэдэг байна. Обоо та-хиха үдэ төөлэй табигдадаг, архи-далган болодог, ажалһаа гээгдэхэ ябадал ушардаг.

Тусхай зүбшөөлгүйгөөр тахилга тайлга хэхэ ябадал үннэй хориг-донхой гэжэ ламанар мэдэдэг лэ байха. Теэд нотагай засаг захир-гаанай зарим хүтэлбэрлэгшэлэй зүгһөө хэмжээ абадаггүйе һамбаа-

шалан, эндэ тэндэ обоо тахигдадаг байһаар.

Дасанай ламанарһаа гадна, бө-лөн олзо бэлдэдэг агсан лама, бөө-нүүд—элдэб эсын мэхэшэд хүзэг-тэй хүнүүдтэ шажаанай нүлөө хал-даха ябуулга хэдэг байна. Жэ-шээлхэдэ, Яруунын аймагай Рабба-нов Цыбикжаб гэгшэ Хори, «Яруу-наар зайгуултажа, үбгэд хүгшэды мэхэлһээр үннэй». «Ном уншаад бо-роо оруулжа шадалагши» гээд Чи-тын мужаа хүртээр тэрэ мэхэшэнэй тэнэдэг байһаниин элирээ.

Кудара-Сомон тосхондо һуури-жалтай «зурхайша»-лама Жапов гэшэб гээд, үбгэд хүгшэды али болохо аргаар мэхэлдэг нэгэ хүн тухай 1959 оной октябрийн үеэр «Бурят үнэн» газетэдэ бэшгэдэһэн байха. Теэд тэрэ мэхэшэндэ мүнөө болотор хэмжээн абтаагүй.

Клятын аймагай Мөөрөөшэ тос-хондо һуурижаһан Юмдашев гээшэ, ондоосы хэдэн үрдын ламанар нэгэ үбшэн эхэнэры түрэхэ болоош гэжэ абаралдаһан байгаа. Теэд жүрмэһэн гүүлээшэ эхэнэр 12 һара ябаад, мүнөөхи ламанарта ошохо-дон үхнүүнэй би болоһон сагые алдааш, эмшэн доктормо үзүүлһэнэй хэрэггүй гээб ха. Тэрэ эхэнэр гайх-ан хэээр гайхаад, врачуудта хан-дажа, түрэхэ бэшээ мэдэһэн, үс-шэньөө аргалуулаһан байха.

Түнхэнэй бөө Баторов гээдэг «Ар-шан» курортдэ аргалуулхалаа ошо-һон эхэнэр «Д» гэгшэдэ хүнэһн-шин гарашоо гэхэ мэтээр ардаһан байгаа. «Түрэнн нотагайшин хала-уулын ээдые аргадажа, хүнэһн-шин дууджа, гэдэргэн оруулаагүй наа, һайжархагүйш» гээб. Бөөб гэдэ-гэдэ Баторов мэхэдэ ороһон «Д» гэгшэдэ гуйлжажа, элдэб эсынхээр

аашалһанай хүүдээр, мүнгэ зөө-риень абаад ябашан байба. Хо-жомын тэрэ эхэнэр бөөдэ мэхэлэг-дэб гэжэ гомодожо, гэмшэжэ ябаһан юм.

Мүнөө эрдэм ухаанай аргаар эм-шэлэгдэжэ, элдэб үбшэнэй эдээгээ-дэг болоһон тухайда совет зон өһөдөө һайн мэхэхэ болонхой. Гэ-бшэе зарим нэгэ, тулюур туйган хүнүүд дом аргадада хандажа, өһөдлөгөө гэмтээлгэдэгшы ушар бии. Ламанар мэхэшэд хүзэгтэй хү-нүүдтэ, заримдаа олонитын хэрэг-тэй хоро хүргэдэг, хохилол ушаруул-даг. Жэшээлхэдэ, Закаменай айма-гай «Коммунизм» колхозой гэшүүд 1959 оной зун хониной нооһо хай-шалха воскреснигтэ гарахарар ши-дэһэн байгаа. Гэхэ зуура тэрэнидэ хабаадаха болоһон хүнүүдэй зарим болзотро сагтаа эрэггүй. Хо-жомын мэдэн гэхэдэ, воскреснигтэ гараха үдэр бэшэ, харин обоо тахи-ха үдэр байна гээд, урдань лама ябаһан Солбо Раднаев гэгшэ зарим хүзэгтэни дахуулжа ябашан байгаа.

Ямаршы хурал мүргэл, тайлга тахилга хүн зоние ажал хүдэлмэ-риһөнөһе хаатуулжа, колхоз, совхо-зуудай ажахыда наад тойбо тата-даг, хүзэгтэни гарза гайда оруул-даг байна.

Ажалайнгаа бүтээсэ эрид дээ-шлүүлхын, ажалшадай хүмүүжэл болбосоролы улам хүгжөөхын тү-лөө бүгдэ арадай тэмсэлэй дэлгэ-рээд байхада, хүн зоние шажаанай хара мананһаа хахасуулжа, марк-сизм-ленинизмын хургаалай арюун-хайхан замда оруулха хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхинээ үргэнөөр ябуу-лагдаха зэргэтэй.

Д. Балданов.

РЕДАКЦИН ПОЧТОО

Микии дугадхал

Ярууна руу үдэртөө хэдэн авто-бус ябада байна. Гэбшэе тэдэ авто-буста һуухын аргагүй, холо дүү-рэн хүнтэй үнгэрдэг гэшэ. Илан-гаяа Улан-Удэһээ Ацагат, Первома-евка, Хурьбэ хүртээр, мүн тэндэһээ Улан-Удэ орохо гэхэ наа харгы дээрэ бүхэли үдэр соо байха хэрэг га-рана.

Улан-Удэ Арбижал хоёрой хоорондо ашаанай такси ябана. Тэрэ-ниие суббото, воскресени бүхэндэ Хурьбэ хүртээр ябуулдаг болгоо наа, хүн зондо таарамжатай болохо һэн.

Энэ асуудалые шиндхэмээр гэжэ һанагдана.

Т. Раднаева.

С. Балмаев.

